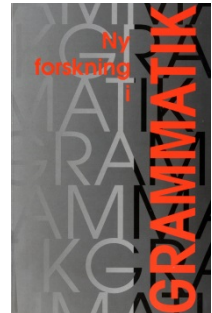

Ny Forskning i Grammatik

Titel: Sprog og krop. En kognitiv-semiotisk analyse
Forfatter: Per Durst-Andersen
Kilde: Ny Forskning i Grammatik 21, 2014, s. 55-68
URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/nfg/issue/archive>

© Forfatterne og Institut for Sprog og Kommunikation, Syddansk Universitet, 2014

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af Ny Forskning i Grammatik (1993-2012) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Sprog og krop. En kognitiv-semiotisk analyse

Per Durst-Andersen

1. Problemstilling

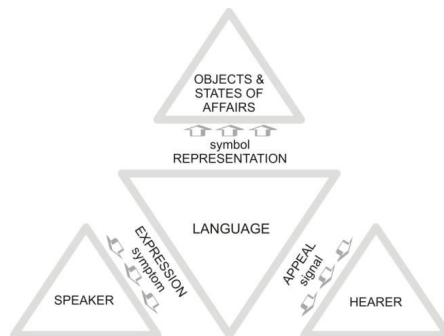
En mandlig studerende stillede mig engang følgende spørgsmål: Jeg er gift med en iransk pige der har boet i London hele sit liv og vi taler engelsk sammen. Mit problem er at jeg ikke kan føle noget, når jeg siger *I love you* til hende – Bliver det nogensinde bedre? – *Nok ikke*, var mit svar, da den studerende var i midten af 20'erne og havde kendt sin kone i en del år. Det interessante er at han godt kunne føle det, når han sagde det på sit modersmål, men ikke på engelsk der ellers tilegnes tidligt, og samtidig i mange år har fyldt det offentlige og private rum temmelig meget – men altså ikke nok til at sproget er gået i kroppen på vedkommende sådan som dansk. I denne artikel skal jeg ikke beskæftige mig med hvorfor der på dette område er forskel på modersmål og fremmedsprog, men derimod med selve relationen mellem vores modersmål og vores krop. Det ultimative er selvfølgelig at kunne give et fyldestgørende svar på spørgsmålet hvordan mennesker er i stand til at udvikle “a theory of mind”, dvs. hvordan ved man hvad andre ved og ikke ved, og hvordan opstår denne for mennesket helt unikke evne. Jeg skal ikke komme nærmere ind på dette, men blot sige at evnen efter min mening tilegnes gennem kommunikation, hvor deltagerne snart er afsendere, snart modtagere, og på den måde naturligt lærer at sætte sig i en andens sted. Vi skal her koncentrere os om mere konkrete spørgsmål: Hvordan skal vi forstå det, når vi siger at sproget går i kroppen på én? Og hvordan kan vi beskrive og forklare den ensidige forbindelse mellem kommunikationsdeltagerens egen tale og krop, og samtidig den gensidige forbindelse der opstår hver gang afsender og modtager kommunikerer med hinanden? Med andre ord er vi ikke blot interesserede i hvordan afsender og modtager hver især får adgang til egen krop, men lige så interesserede i hvordan de får adgang til hinandens kroppe. Spørgsmålene der stilles her, har så vidt jeg ved ikke været stillet før, om end interessen for det der sædvanligvis går under betegnelsen *embodiment* (jf. Lakoff & Johnson 1999) har været rimelig stor. Problemet har imidlertid været at man enten har

været alt for abstrakt i sin tilgang eller også har fokuseret ensidigt på hvordan de basale kognitive kategorier er kropsliggjorte og derefter har fundet vej til sproget gennem leksikaliseringmønstre som fx ved *motion verbs* (Talmy 2001) eller *position verbs* (Durst-Andersen 2011a: 32ff) eller gennem grammatikaliseringer som fx kasus (jf. Janda 1993) eller præfikser (Janda et al. 2013). Jeg vil i stedet tage fat om nældens rod og bl.a. forsøge at beskrive det på en måde der svarer til den udvikling som barnet gennemløber lige fra tilegnelsen af sit første ord til det punkt, hvor det kan siges mere eller mindre at mestre kommunikationens kunst.

2. Revision af Bühlers Organon model

2.1 Ordet og ytringen

For at kunne besvare ovennævnte spørgsmål må vi tage udgangspunkt i en brugbar kommunikationsmodel. Bühlers organon model fra (1934) har hidtil stået som det bedste bud, bl.a. fordi den ikke blot omfatter kommunikation som sådan, men også grundlæggende semiotiske begreber (se fig. 1). Bühler siger at sproget har tre funktioner som altid er til stede i en ytring, nemlig fremstillingsfunktionen, udtryksfunktionen og appelfunktionen der knytter sig til hver enkelt af de tre obligatoriske deltagere. Derudover siger han at sproget dermed også samtidig er henholdsvis et symbol på de genstande og sagsforhold (eller situationer) der refereres til, et symptom på afsenders følelser i videste forstand og et signal til modtager om at gøre noget. Alt dette lyder egentlig ganske fornuftigt, men der er faktisk en hel del ting der halter.

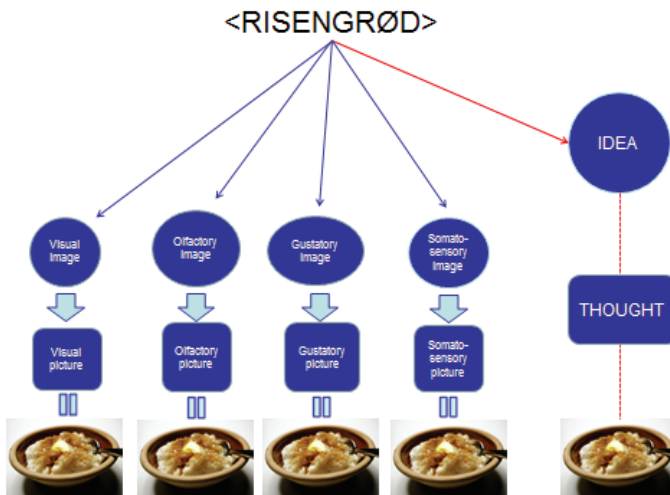
Figur 1: Bühlers organon model

Jeg kan ikke her berøre alle modellens problemer (for en detaljeret gennemgang, se Durst-Andersen 2009: 55-64), men skal fokusere på det største af dem. Problemet er at fremstillingsfunktionen (Darstellungsfunktion/representative function) bruges i to vidt forskellige betydninger. Bühler siger at ordet fremstiller/repræsenterer genstande (Gegenstände/objects), men samtidig også at ytringen fremstiller/repræsenterer situationer (Sachverhalte/state of affairs). Det er endog en pointe hos Bühler (jf. undertitlen på hans bog) at fremstillingsfunktionen spiller en helt særlig rolle i det menneskelige sprog, hvilket bl.a. manifesterer sig ved at funktionen er dobbelt forankret i sproget, dvs. på det leksikalske plan og på det syntaktiske niveau. Men det kan ikke være rigtigt at ordet og ytringen tjener samme funktion – bl.a. er ordet som det simple tegn det er, en del af en ytring der i sig selv er et komplekst tegn. Ordet er samtidig statisk og ytringen er dynamisk. Ytringen hører udelukkende hjemme i kommunikation, mens ord har en funktion udenfor kommunikation: de fungerer som benævnelse for genstande og findes i en ordbog. Ordet er i sig selv impotent, som Peirce siger (Peirce CP 4: 543), og kan ikke i sig selv skabe reference. Ordet skal med andre ord have en grammatik for at skabe denne reference, dvs. have noget der gør det bevægeligt og kan føre det hen til det ønskede sted. Ordet og ytringen hævdes også begge at være symboler, hvor relationen mellem udtrykket og indholdet er arbitrært, men hvilket indhold taler vi om? Lad os se nærmere på nogle af disse grundlæggende spørgsmål ved at gennemgå barnets tilegnelse af et ord. Bemærk at barnet starter med ét-ords-ytringer, derefter går det videre med to-ords-ytringer og til sidst ender det med fler-ords-ytringer. Vi starter helt fra bunden og tager konkret afsæt i *risengrød* (se figur 2).

2.2. Barnets tilegnelse af ordets billedmæssige indhold

Når barnet konfronteres med det auditive billede for “risengrød”, dvs. udtrykket <risengrød>, forudsætter jeg at der er “risengrød” til stede, og at barnet kan se, lugte, smage og måske endog føle på grøden (forhåbentligt når den er blevet kold nok). På den måde vil barnet knytte fem forskellige sansebilleder sammen, hvoraf det auditive billede spiller en helt særlig rolle, idet det verbalt set erstatter “risengrød” og dermed kan fungere som fælles medium for barnet og dets nærmeste (se figur 2). De øvrige fire ganske konkrete sansebilleder består i sig selv af et udtryk svarende til det samlede antal af sansesignaler der kommer fra skålen med risengrød og af et indhold svarende til den sanseoplevelse som barnet registrerer via deres passage gennem centralnervesystemet. Relationen mellem sanseudtrykket og sanseindholdet er her rent ikonisk (markeret vha. lighedstegn i figuren) og det gælder således også for

det auditive udtryk <risengrød> der erstatter “risengrød” og dermed også de fire konkrete sanseudtryk. I en periode vil barnet derfor tro at <risengrød> nøjagtigt står for dette helt konkrete indhold (benævnt *pictures*), men ved at spise forskellige varianter af “risengrød” og sammenligne det med andre former for grød finder barnet ud af hvilke præcise oplevelsesingredienser der konstituerer “risengrød”, og på den måde etableres der en række *images* der rummer kvintessensen af samtlige sanseoplevelser af “risengrød”.

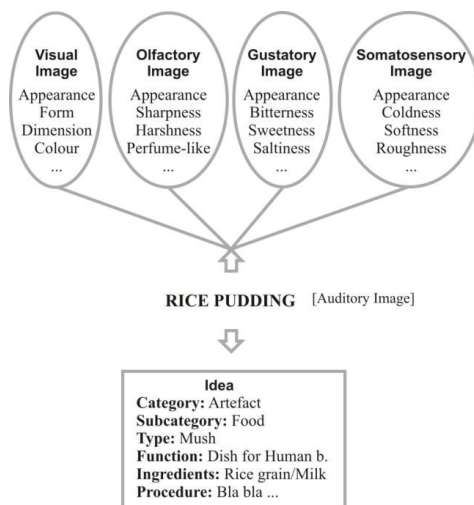

Figur 2: <risengrød>'s totalsemiotik

Udtrykket <risengrød> er forbundet med disse images, men hvad vigtigt er, de aktiveres ikke før <risengrød indgår i en ytring som fx *Hvad synes du om risengrøden?* Her vil barnet kunne sammenligne de konkrete *pictures* fra den skål han spiser af, med de abstrakte *images* han har af en prototypisk risengrød, og vil således kunne sige: *Den er for salt/for klumpet/for kold/mærkelig lugtfri.* Men som ord betragtet, dvs. placeret i en ordbog, aktiverer <risengrød> ikke noget som helst. Dette er effekten af at der er en arbitrær relation mellem udtrykket <risengrød> og alle de sanse-*images* der er knyttet som det billedmæssige indhold. Alle ord er symboler der i sig selv er statiske, dvs. de aktiverer i sig selv ikke noget som helst. På samme måde er de blevet impotente ved deres arbitraritet og formålet med dette var netop at gøre dem omnipotente, dvs. i stand til at kunne bruges om alle former for risengrød ligegyldig hvor salt, klumpet, kold eller lugtfri den end måtte være eller det modsatte for den sags skyld.

2.3. Barnets tilegnelse af ordets idemæssige indhold

Men barnet tilegner sig ikke kun det billedmæssige indhold (images) der knytter sig til ordet <risengrød>. Sideløbende med disse percepter, dvs. de billedbase-rede begreber, etablerer barnet også en samlet ide om hvad sansedtryk-kene der knyttes sammen af <risengrød> egentlig dækker over i forhold til andre percepter der er knyttet sammen af andre ordudtryk. Med andre ord forsøger barnet at danne sig et samlet begreb om hvad “risengrød” egentlig er i forhold til andre ting. Denne såkaldte ide bygger således på en sammenligning af andre genstande der hører til samme situation, involverer de samme organer, men alligevel adskiller sig fra “risengrød”. Ideen er formentlig struktureret i et hierarki og afspejler den viden man har om “risengrød”, dvs. det er en form for spise der samles i “grød” (og adskiller sig fra “suppe”), og den laves vha. særlige risengryn der opvarmes i mælk. Grøden spises af mennesker (og af nisser og har således en eller anden form for relation til julen). Udtrykket <risengrød> er ligeledes forbundet til dette konceptuelle indhold, men dette indhold findes kun i hjernen og er således ikke direkte forbundet med barnets krop, men kun indirekte via de sansoplevelser barnet har haft. Når barnet når en vis alder, postulerer jeg at det har et fuldt ud etableret *image-idea pair* over <risengrød> (se figur 3, hvor *rice pudding* vikarierer for <risengrød>).

Figur 3: Rice pudding eller <risengrød> som et image-idea pair

2.4. Ordets semiotik og plads i sprogsystemet

Som det fremgår af figur 3, medierer udtrykket <risengrød> det billedbase-rede indhold og det idebaserede indhold. Med andre ord består ordet ikke af ét indhold som det ellers er helt gængs at tro (jf. Saussure 1916), men af to indhold. I forhold til image-indholdet er udtrykket helt arbitrært, mens det i forhold til ide-indholdet er velmotiveret. Det er grunden til at “risengrød” hedder <risengrød>, dvs. grød der er lavet på ris, og ikke fx <majsvælling>. Det gælder i princippet alle ord, men det ses ikke ved usammensatte ord, men udelukkende ved sammensatte ord. Det vigtige er imidlertid at barnet lærer alle øvrige ord i sproget på nøjagtigt den samme måde som jeg har forsøgt at skitsere med <risengrød>. Barnet lærer først at ordet er et ikon som således forklarer at det auditive udtryk og sanseindtrykkene er helt tæt forbundne og går direkte i kroppen på barnet. Vi taler her om faktisk lighed mellem udtrykket og det sanselige indhold, dvs. barnet oplever at <risengrød> erstatter “risengrød” (svarende til førstehed hos Peirce). De konkrete sansebilleder som barnet modtager, bliver interioriseret i barnets krop og samtidig knyttet sammen. Senere kommer andre oplevelser til og barnet oplever derved at det samme udtrykket ikke kan være lig med alle de forskellige oplevelser barnet har haft, men oplever alligevel at der er en form for nærhed mellem udtrykket, idet de modtagne sansebilleder måske ikke matcher de interioriserede billeder fuldstændigt, men det der faktisk matcher, bliver stående tilbage og langsomt men sikkert forvandlet fra et *picture* til et mere abstrakt *image* der således ikke længere er lig med, men nu peger på udtrykket <risengrød> (svarende til andethed hos Peirce).

På et senere tidspunkt i barnets udvikling finder barnet ud af at <risengrød> ikke kun dækker kvintessensen af alle barnets oplevelser, men også andres oplevelser, og ikke blot fortidige og nutidige, men også fremtidige oplevelser. Samtidig lærer barnet sideløbende hermed at der er andre former for “grød” som benævnes med andre ord som fx <majsgør>, <havregør>, <fløjls-gør> og noget der også spises varmt med en ske af en skål, men benævnes <-suppe>. I det øjeblik barnet begynder at sammenligne varianter af “grød” og derefter samler “grød” og “suppe” i en metakategori, vil det tilsvarende ord der oprindeligt var en erstatning for en helt konkret oplevelse af noget ydre, blive totalt løsrevet fra konkrete oplevelser og nu finde sin plads i et selvstændigt system, hvor ordene blot er symboler. Dette betyder at ordene er blevet ekstrapoleret fra deres oprindelig ophav, og således nu er helt abstraherede fra dem (svarende til tredjehed hos Peirce). Dette gør dem statiske og

impotente. Men effekten er enorm, idet de dermed blev omnipotente, dvs. de kan nu bruges om alt og alle der hører ind under den pågældende type. Skønt udtrykket er fjernet fra kroppen og nu ligger i en ordbog i hjernen, så bevarer udtrykket sin nære forbindelse med kroppen som en potentiel række af forbindelseslinjer til de forskellige sansbilleder der kan aktiveres hvert øjeblik det skal være. På den måde kan det interioriserede blive eksterioriseret. Men dette kan alene ske, hvis ordet indgår i en ytring. Lad os opsummere hvad vi samlet set er kommet frem til omkring ordets semiotik (se figur 4).

(((førstehed) andethed) tredjehed)
 (((IKON) INDEX) SYMBOL)
 (((lighed) nærhed) fjernhed)

Figur 4: Ordets semiotik ontogenetisk set

Det interessante er at mennesker som regel ikke umiddelbart vil acceptere at der er en arbitrær relation mellem udtrykket og indholdet. En studerende med fransk som modermål sagde engang til mig: “Du kan da ikke mene at det hele er vilkårligt. Hvis jeg siger *petit*, så kan jeg da mærke at det er lille (han viser det med sine to pegefingre), men når jeg siger *grand*, så kan jeg mærke at det er stort (han viser det ved at bredde armene ud).” Jeg svarede ham: “Det du her viser meget tydeligt, er at sproget er gået i kroppen på dig, dvs. du oplever at der er en form for lighed mellem udtrykket og indholdet, men du har ophøjet denne oplevelse til din forståelse, og det kan man ikke umiddelbart.”

2.5. Konsekvenserne for Bühlers organon model

Vi har nu fundet ud af at ordet er et symbol, men som sådan har det ingen kommunikativ status i sig selv, da det ikke alene kan referere. Af denne grund må ordet helt fjernes fra Bühlers model.

Vi skal nu se på ytringen som også behandles som et symbol. Kan det nu være rigtigt? Ytringen skaber jo reference og er dynamisk. Hvis ytringen var et symbol, skulle barnet lære hver enkelt ytring udenad – sådan som det lærer hvert enkelt ord. Men dette ville være i direkte modstrid med hvad alle (fx Hockett 1963, Jakobson 1968 og Lyons 1977: 76) er enige om (og som al generativ grammatik bygger på), nemlig at sproget er produktivt og kreativt: Enhver der kender et sprog, er i stand til at forstå en ytring der aldrig er blevet

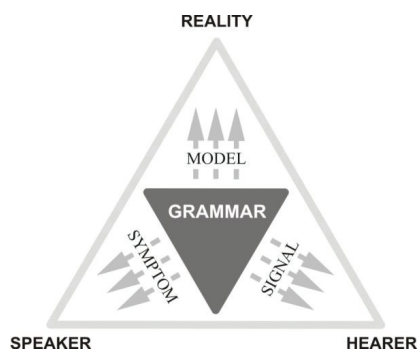
sagt før, og som vedkommende aldrig har hørt. Med andre ord kan ytringen ikke være et symbol. Men hvad er det så?

Lad os kigge på de andre tegnbetegnelser i organon modellen (se figur 1). Her er det meget tydeligt at såvel symptomet som signalet er indekser, dvs. de peger begge to på noget andet: symptomet peger tilbage på årsagen, men signalet peger fremad på virkningen, dvs. der ligger noget retrogressivt og noget retrospektivt i det ene, men noget progressivt og noget prospektivt i det andet. Det vi således ser ud til at mangle, er det tredje indeks: Ytringen kunne ikke være et symbol, men må så være et indeks. Den må også pege på noget, men ikke tilbage eller fremad, men blot pege mod muligheden for at det kan være det ene og det andet. Dette indeks vil jeg benævne model og således sige at ytringen (i form af Verb Phrase eller prædikat) på én og samme tid er en model af en situation der kan være nutidig, fortidig, fremtidig eller utidig, et symptom på afsenders følelser i videste forstand og samtidig et signal til modtager om at foretage sig noget. På den måde har vi nu fået rettet op på to fundamentale problemer ved Bühler's organon model: Vi har fået fjernet ordet fra modellen, da den ikke i sig selv er en kommunikationsbærende enhed, og vi har fået fjernet et mismatch inden for modellens semiotik ved at fjerne symbolet og erstatte det med en form for indeks der matcher de to andre betegnelser for indekser. Model er her førstehed, symptom er andethed og signal er tredjehed, fordi model peger på en situation der er en forudsætning for at afsender kan have en oplevelse af den, der igen er en forudsætning for at modtager kan reagere. Sagt på en anden måde inkorporerer signalet symptomet der samtidig inkorporerer modellen.

3. De nye kommunikationsmodeller

Vi kan nu præsentere den reviderede organon model der faktisk består af to modeller: Den statiske model som redegør for afsenders valgmuligheder – kaldet den grammatiske trekant (se figur 5). I modellen er Bühler's Sprache erstattet af Grammar, dvs. grammatik, hvis basisenhed ud fra et kommunikativt synspunkt er Verb Phrase. Dets kerne består af et verbalt lekssem der nævner en situation og derudover er der et grammem der fortæller hvordan situationen egentlig skal forstås. Skal VP forstås som en model af situationen eller som et symptom på afsenders oplevelse af situationen eller som et signal til modtager om at hente en allerede lagret oplevelse eller gøre sig klar til at lagre det som en oplevelse? Det viser sig nemlig at det vi kalder virkeligheden, eksisterer som tre forskellige modaliteter i en kommunikationssituation, og at

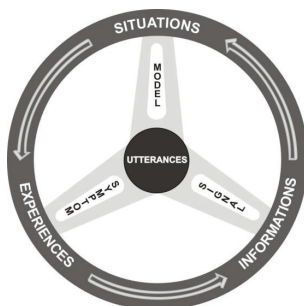
afsender og modtager derfor må blive enige at tale gennem en fællesstemme – også kaldet en grammatik. De kan enten tale om virkeligheden gennem den situation som er fælles for afsender og modtager eller gennem afsenders oplevelse af den eller gennem modtagers oplevelse af den.

Figur 5: Den grammatiske trekant

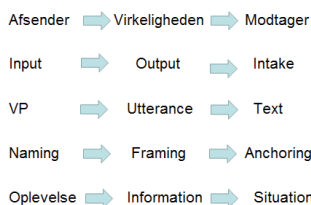
Dette valg skal træffes, og det gøres med udgangspunkt i den grammatiske trekant der således er en statisk enten/eller-model.

Den anden model (se figur 6) er dynamisk og den redegør for modtagers valgmuligheder i en konkret kommunikationssituation, hvor afsender og modtager er blevet enige om fællesstemmen, og hvor afsender på grundlag af sit eget valgte input, har produceret et output ved hjælp af det vi normalt kalder grammatik. Resultatet er en konkret ytring der er præsenteret på en særlig måde afhængig af modtager og kontekst. Modellen der er dynamisk og tilmed en både/og-model, kalder jeg for det semiotiske hjul:

Figur 6: Det semiotiske hjul

Her har modtager således et output som er fælles med afsender, men modtager skal finde ud af hvad afsenders input var og hvilket *intake* han selv kan uddrage. Til hver deltager knytter der sig således en særlig funktion der tager udgangspunkt i en særlig syntaktisk størrelse m.v. der tilsammen udgør en kommunikationsproces: først vælger afsender et input der automatisk giver et output der er fælles for afsender og modtager, og som modtager til sidst bruger til at finde frem til *intake*, dvs. ytringens samlede betydning. Det kan også illustreres i følgende skema, hvor vi tager dansk som eksempel:

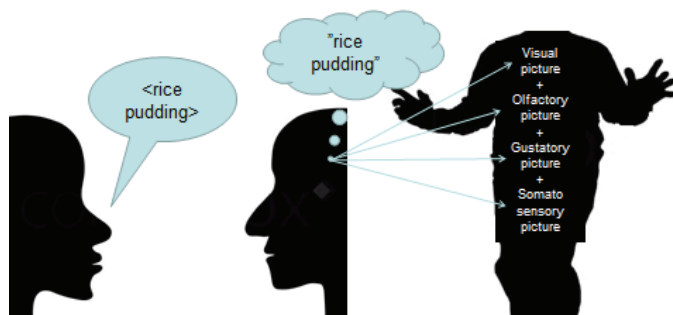
Figur 7: Kommunikationsprocessen i dansk

Lad os nu tage et konkret eksempel som kan illustrere hvad der sker med et ord der indgår i en ytring. Lad os tage ytringerne *I read a / the book*, og lad os koncentrere os udelukkende om det direkte objekt i bestemt og ubestemt form.

Vi har *book* der er et substantiv, dvs. et ord som er impotent, fordi det ikke i sig selv kan realisere en reference. Derfor har ordet brug for et grammem der kan skabe bevægelse ved at pege på noget. Kategorien hedder bestemt-hedskategorien og omfatter bestemt, ubestemt og såkaldt nul-artikel. Fællesfunktionen for bestemt og ubestemt artikel er at de fungerer som indekser, specifikt signaler. De peger begge på modtagers fortids- og nutidslager, og signalerer at modtager skal gøre noget. Hvis jeg siger *I read a book*, så er det fordi jeg som afsender ikke kan sætte lighedstegn mellem min og modtagers erindring, dvs. Afsenders erindring \neq Modtagers erindring. Når modtager hører *a book*, henter han et nyt dokument og bruger derefter “save as”- funktionen. Det var ny information for modtager. Hvis jeg siger *I read the book*, så er det fordi jeg som afsender ved at der er lighedstegn mellem min egen og modtagers erindring, dvs. Afsenders erindring = Modtagers erindring. Når modtager hører *I read the book*, henter han et gammelt dokument frem fra et af sine lagre og bruger efterfølgende “save”- funktionen. Det var gammel information. Hvad vi ser her, er følgende:

(SYMBOL (INDEX (ICON)))

Med andre ord går modtager fra symbolet via indekset der markerer hvilken virkelighed der tales om, og til sidst når modtager frem til ikonet eller manglen på samme og får derved direkte adgang til sin egen krop – i dette tilfælde til sit fortids- eller nutidslager. Hvad vi netop har været vidne til, er at grammatikken genopretter den forbindelse til kroppen som symbolet havde mistet. Det er grunden til at der er noget der hedder grammatik. Uden den vidste vi ikke om vi talte om virkeligheden forstået som 3., 1. eller 2. person, og uden den fik vi aldrig adgang til hverken egen eller andres krop. Hvor ordet som symbol har eksterioriseret alt konkret indhold ud af kroppen og placeret det i en ordbog (i hjernen eller på boghylden), får grammemet som såvel indeks som ikon interioriseret det abstrakte indhold tilbage til kroppen, og fordi det er en konkret persons krop, bliver det et konkret indhold. Det kan anskueliggøres ved endnu engang at tage udgangspunkt i den engelske variant af risengrød, nemlig *rice pudding* i ytringen *How was the rice pudding?* (se figur 8).

Figur 8: *How was the rice pudding?*

Her fremgår det tydeligt at spørgsmålets svar kræver at modtager går i sin egen krop og ved at gøre det får han adgang til sine egne helt konkrete smags-, syns-, og duftbilleder der blev aktiveret, da han spiste den *rice pudding* der er symboliseret, indeksialiseret og ikoniseret i ytringen.

4. Samlet redegørelse

Vi skal nu tage et eksempel på en ytring for at vise dens vej fra afsender til modtager. Vi analyserer ytringen *Der ligger vist et hus inde i lysningen.*

En hvilken som helst ytring har et input der svarer til afsenders egen stemme. Modtager får adgang til afsenders krop gennem dennes måde at benævne (*naming*) tingene på svarende til *I lysning ligger hus*. I den pågældende ytring markerer *vist* at afsender tror noget og dermed får modtager adgang til afsenders trosunivers. På det niveau hvor afsender verbaliserer sin tro, fungerer ytringen som et symptom på afsenders følelser i videste forstand.

Ytringen *Der ligger vist et hus inde i lysningen* er det output som svarer til afsenders og modtagers fællesstemme. Modtager får adgang til sin egen krop ved den måde ytringen er præsenteret på (*framing*). Her anmodes modtager om at behandle ytringen som ny information, dvs. modtager skal ikke hente noget i sine lagre, men derimod tage et nyt dokument frem der senere når det er fyldt ud, kan arkiveres ved hjælp af “save as” funktionen. På dette niveau informerer ytringen, men samtidig er den et signal til modtager om at gøre noget med i dette tilfælde den nye information.

Derudover er der hvad vi har kaldt *intake* svarende til modtagers samlede forståelse af ytringen. Her finder vi modtagers egen stemme. Modtager får adgang til virkelighedens krop ved at forankre ytringen i situationen i forhold til konteksten (*anchoring*). Modtager fortolker: Afsender ved ikke om der er et hus gemt bag den lysning jeg kan se, men det er hans bedste bud på en beskrivelse af lokationen. På dette niveau fungerer ytringen altså som model af en situation.

5. Konklusion

Vi har netop set at hvis vi betragter ordet som et symbol der inkorporerer en række indekser og disse en række ikoner, kan vi forklare hvorfor ordet på en og samme tid er totalt abstraheret fra personen og alligevel tæt forbundet med personens krop og hjerne. Ytringen er imidlertid ikke et symbol, men i sig selv et indeks der samtidig inkorporerer en række ikoner eller manglen på samme. På den måde kan vi forklare at grammatikken sørger for at genoprette hvad selve ordet mistede, da det røg ind i en ordbog. Processen er interessant, idet det viser sig at et grammems funktioner er et spejlbillede på leksemets inherente egenskaber:

[[[Icon (Index (Symbol))] Index] Icon]

Hvor ordet eksterioriserer, dvs. gør indholdet til noget ydre, bliver indholdet interioriseret ved hjælp af grammemet, dvs. det bliver gjort til noget indre. Og det er netop grammatikkens funktion. På den måde er grammatik en nødvendig og vital del i enhver form for kommunikation.

Henvisninger

- Bühler, K. (1934). *Sprachtheorie. Die Darstellungsfunktion der Sprache*. Stuttgart: Gustav Fischer Verlag.
- Durst-Andersen, P. (2009). The grammar of linguistic semiotics. Reading Peirce in a modern linguistic light. *Cybernetics & Human Knowing* 16 (3/4), 38-79.
- Durst-Andersen, P. (2011a). *Linguistic Supertypes. A Cognitive-Semiotic Theory of Human Communication*. Berlin/New York: De Gruyter Mouton.
- Durst-Andersen, P. (2011b). *Bag om sproget. Det kulturmentale univers i sprog og kommunikation*. København: Reitzel.
- Durst-Andersen, P. (2012). What languages tell us about the structure of the human mind, *Journal of Cognitive Computation* 4 [Pointing at boundaries: Integration cognition and computation on biological grounds] (1), 82-97.
- Hockett, C.F. (1963). The problem of universals in language, i J.H. Greenberg (red.) *Universals in language*, Cambridge, MA: The MIT Press, 1-22.
- Jakobson, R. (1968). Language in relation to other communication systems. *Selected Writings* II. 697-708. The Hague: Mouton.
- Janda, L. (1993). *A geography of case semantics: The Czech dative and the Russian instrumental*. Berlin & New York: Mouton de Gruyter.
- Janda L. et al. (2013). *Why Russian aspectual prefixes aren't empty: prefixes as verb classifiers*. Bloomington, IN: Slavica Publishers.
- Lakoff, G. & M. Johnson (1999). *Philosophy in the flesh. The embodied mind and its challenge to Western thought*. New York: Basic Books.
- Lyons, J. (1977). *Semantics* 2. Cambridge: Cambridge University Press.
- Peirce, C.S. (1932-1958). *Collected papers of Charles Sanders Peirce, I-VIII*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Saussure, F. de (1916). *Cours de linguistique générale*. Paris: Payot.
- Talmy, L. (2000). *Toward a cognitive semantics. Vol. II: Typology and process in concept structuring*. Cambridge, MA: The MIT Press.

